

DR. TULOGDI JÁNOS 75 ÉVES

Dr. Tulogdi János ny. egyetemi tanár, a Magyarhoni Földtani Társulat Barlangkutató Szakosztályának egykori rendes tagja, 1966. okt. 12-én töltötte be 75. életévét.

Dr. Tulogdi János Erdélyben, Tordán született 1891-ben. Főiskolai tanulmányait a Kolozsvári Tudományegyetemen végezte, ahol a Szádeczky-Kardoss Gyula professzor vezette Földtani Intézetben gyakornokoskodott, majd Budapesten Papp Károly professzornál doktorált 1925-ben földtan, ásvány-közetan és földrajz szaktárgyakból.

Négy esztendő világháborús szolgálat után a kolozsvári Református Kollégium természetrajz tanára lett. Mint középiskolai tanár, 20 éven át, töretlen helyállással, egész lélekkel oltotta a fiatal nemzedékbe a természet és tudományai iránti szeretetet, és vált az erdélyi geológus-geográfus generációk egyik tanítómestérévé. Ezenkívül, mint az Erdélyi Múzeum Egyesület Természettudományi Szakosztályának titkára és az Erdélyi Kárpát Egyesület alelnöke, sokat tett a geológia és geográfia népszerűsítése érdekében. Mint Torda szülőtte, az erdélyi barlangok sorában előszeretettel foglalkozott a Tordai-hasadékkal és annak barlangjaival. Neki köszönhetjük több régi érdekes barlangi felirat megfejtését, és Téglási Ercsi Ferenc múlt század eleji barlangi ténykedésének megismerését is.

1943-ban a Kolozsvári Tudományegyetem magántanára, majd 1954-ben ugyanott a Bolyai Tudományegyetem Földrajzi Tanszékének vezető tanára, egészen 1959-ben történt nyugdíjba vonulásáig.

Köszöntjük Dr. Tulogdi Jánost, az erdélyi föld lelkes kutatóját, az erdélyi barlangok egyik legjobb ismerőjét és kívánunk neki jó egészséget, további békés munkálkodást.

Dr. Csiky Gábor

200 ÉVE SZÜLETETT RAISZ KERESZTÉLY

Kétszáz esztendeje, 1766-ban született a Szepes megyei Toporcon Raisz Keresztély, a Baradla múlt század eleji leirója és térképezője. Születésének kétszázéves évfordulóján tisztelettel és megbecsüléssel emlékezünk a kiváló mérnökről, a magyar barlangkutatók úttörőjéről, akinek életművében a Baradla térképezésén és leírásán kívül nagyszerű mérnöki alkotások, többek között a Torna völgyét Rozsnyóval összekötő szoroskői műút, maradó értékűek.

A 200 éves évfordulón kicsit igazságot is kell szolgálatnunk Raisz Keresztélynek, mert az elmúlt évtizedek barlangtani szakirodalmában nevével kapcsolatban többnyire a Baradla kialakulásáról kialakított téves elképzelését hangsúlyozták ki, holott ez a kétségtelen tévedése eltörpül a tudományos magyar barlangkutató területén végzett halhatatlan értékű úttörő munkája mellett.

Raisz 1801 nyarán mérte fel nagy gonddal és alaposan a Baradlának a Vaskapu középig tartó részét. Térképét Görög bécsi térképkiadó már 1803-ban forgalomba hozta, a barlangról készített terjedelmes és igen értékes leírását csak 1807-ben sikerült megjelentetnie. Görög térképkiadó javaslatára Bredetzky Sámuel adta ki a számunkra oly értékes dolgozatot, leközölve mellé egy Raisz téves genetikai nézeteit bíráló ellenvéleményt is.

Raisz 1801. évi Baradla térképezésének, valamint a térkép és a leírás megjelenésének körülményeit az elmúlt évek tudományos kutatása már meglehetősen tisztázta. Örömmel szereztünk tudomást a kutatók munkája nyomán, hogy Raisz Baradla térképének orosz feliratos változata 1815-ben Oroszországban is megjelent. Raisz és a magyar tudományos barlangkutatók ily módon már a múlt század első éveiben nemzetközi elismerést szereztek.

A 200. évfordulón hadd idézzem Raisz Keresztély unokájának, dr. Raisz Gedeonnak 80 év előtti visszaemlékezését nagyapjára, melyre egy Aggtelekről szülő régi könyv lapalji jegyzetében bukkanhatunk rá:

„Raisz Keresztély előbb gömörvármegyei tiszti főmérnök, utóbb herceg Eszterházy uradalmának kerületi mérnöke, született Toporczon, Szepes megyében 1766-ban, meghalt Körtvélyesen Tornamegyében, 1849-iki aug. 13-án, tehát éppen a világségi fegyverletétel napján. Azon, ma már egészen kihalt, eredeti magyar alakok egyike, kik alapos tudományos szakképzettség, sokoldalú általános műveltség és elpusztíthatatlan derült kedéllyel koruk különöségeit és eredetiségét egyesítették magukban. Vannak még sokan az élők között, — írja dr. Raisz Gedeon 1890-ben — akik visszaemlékeznek a mindig derült kedélyű, szellemes, sokszor élczes társalgású öreg úrra, ki tözsgyökeres magyar voltát nem csak soha le nem vetett nemzeti viselettel, hanem hazáján s ennek élte alkonyán végveszélybe jutott nemzeti ügyén aggódva csüggő érdeklődéssel bizonyította be. Raisz Keresztély neve a Baradlával örökre egybe van kapcsolva, mert el nem vitatható, hogy ő volt az első, a ki nagy gonddal s nem kevesebb fáradtsággal kutatta ki s mérte föl a barlang jó részét, utat törve és mutatva az utánkövetkezőknek. A mai geológia bírálatát kétségkívül ki nem álló hypothézise a barlang eredetéről nem csak megbocsátható neki, aki nem volt szakgeológus, hanem egyúttal annak is bizonyosága, hogy élesen megfigyelő és gondolkodó fő volt. Talán megbocsátható az unokának, hogy e helyen is kegyelettel adózik a feledhetetlen kedves öreg emlékének”.